

II

ИСТОРИСКА ГРАЂА ИЗ ДОБА КЊАЗА ДАНИЛА ПРВОГ

(Исписи из Државног архива у Задру)

У Државном архиву у Задру има велика историска грађа која се односи на владику Рада и на његову епоху. Већ од мјесеца јула 1948 г. исписује под нашим руководством систематски и интензивно сав тај богати и драгоцјени материјал секција Историског института Црне Горе.

Сем велике историске грађе о владици Раду, у Државном архиву у Задру налази се и обимни материјал о књазу Данилу I. Ми смо засад исписали сва писма на српскохрватском, француском и италијанском језику књаза Данила која ћемо почети овдје да објављујемо.

Кад се препише свака стварчица која се тиче епохе владике Рада, систематски ће се приступити преписивању свих докумената из доба књаза Данила I.

Д-р Јевто М. Миловић

Писмо књазу Данилу од ?

Котор 8 Дек. 1853.

26 Ноем.

Ваша Свјетлост!

Имам чест с овим Свјетлости вашој јавити пришествие мое у Котор гдје се намјеравам кратко време бавити.

Имајући са Свјетлости вашом о неким предметима договора, желио би а молим вас да бисте благовољели лице какво повјерение ваше уживајуће на ту сверху у Котор послати или ако бисте се удостојили опредјелити ми оближње кое погранично мјесто, и дан у кои би се ја лично с вама вишереченог предмета ради састати могао.

У ожиданију дотичног одговора, имам чест с особитим почитанием и уважением назвати се

ваше Свјетлости

(Задар, Државни архив, 390 (б. VII. к. X. 1853).

Књаз Данило барону Л. Мамули

Бр. 377.

Ваше Превосходителство
премилостиви Господине!

Ваше почитајемо писмо од 16. текућег мјесеца из Котора писано исправно примио сам, и на исто спјешим Вам одговорити касателно препоруке и жеље Ваше да би сви они банћени Аустрински поданици кои се у Црној гори налазе повраћени били у судејске руке.

Вами је, ја судим, врло добро познато колико бих учинио за удовлетворити сусједној и свагда почитаемој великој Аустринској влади, и када бих могао ја бих себе за сретњега сматрао, јер сам и ја увјерен да би и Австрија мени све возможне услуге као и досада указала, но једно је што се личности моје тиче, а сасвим друкчије общенародњег права којег ја за сада нијесам у стању нарушити, толи мање взаимна условија с Аустриом о овом предмету чинити; а када би се Црнагора у дипломатичном реду ставити могла онда би нови живот и преиначење ствари по времену добила, и к обштој жељи и цјели сретно дошла.—

Да би се Вашој к мени израженој жељи подпуно угодило, то је као што рекох за сада сасвим невозможно, ја јер би се укинуо једном за вазда један од највећих залага, т. је. свобода она којом се Црнагора од други народа разликује, и као са собственом крвљу добитом поноси. — Но да бих и у овој згоди ја показао спрема сусједне и славодобитне велике Австрије могућне знаке мојега особитог високопочитанија и вниманија, и за угодити пак вољи Вашег Превосходителства коју сте уствено а сада писмено мени изразили, имам чест јавити Вам да сам под данашњи датум јавио на све државне капетане да се удаље сви они Аустријски банћени људи кои се у Црнојгори налазе, и да се по данас нема давати утјечиште ниједному у мојој Држави.

Да би се ово моје рјешеније и у народу Бокоторском разгласило, нужно би било да преко подчињени Вами власти расположите како би што скорије на опште знање дошло; а у толико и ја Вас мфлим дабисте извоили удаљити из Котора оне моје људе кои су о пропасти живота и отечества мога радили.

За оне 6.000 фиорина пак кои су всемилостивјеише опредјељени за сиромашни народ Црногорски и као што ми је у вишепохваљено Ваше писмо јављено, отважавам се особитом приликом моје дужне благодарности учинити.

Примите современо увјереније мојега всегдашњег високопочитанија и преданости, при чем с особитим уваженијем чест имам назвати се

Вашега Превосходителства
Покорни Слуга
Књаз Црногорски
Данил П. Његош

Цетин. 12/24 Дек. 1853.

Његовом Превосходитељству
Гдну Лазару Барону Мамули Ц. К.
Тенент-Маршалу, Намјестнику Владе
Далматинске, и Кавалеру разни почестни
ордена у **Задар**

[Задар, Државни архив 402 (б. IX^а. к. X/2.1.1854) "пр. 10/1.1854. 76/п.")]

Књаз Данило окружном которском капетану

Бр. 12. Ваше Високоблагородије
Милостиви Господине!

Ово приложено незапечаћено писмо упућено на Пера Петровића Његоша, кои се данас у Котор налази, изволићете молим вас предати у собствене његове руке, и современо увјерити га да се може свободно повратити у своје Отачество будући га измолио у милост код мене Г. Росијски Полковник Ковалевски.

Овом приликом примите увјереније мојега всегдашњег високопочитанија, при чем имам чест бити

Вашега Високоблагородија

Цетиње
2/14 Јануарија
1854

Истини почитатељ
Књаз Црногорски
Данил П. Његош

Његовом благородију
Гдну Стефану Кавалеру Дојму
Ц. К. Окружном Капетану
у Котор

[Задар, Државни архив 402 (б. IX^а. к. X/2. 1. 1854) "пр. 16. I. 1854. 57"]

А. Даковић барону Ј. Мамули

Его Ецеленци Господину Т. Маршалу барону од т. Мамула у Задар

Перво Богу и цару аустринскоме и вама те се смилоставе на ови јадни народ Граховски те посласте оно динара преко рука Господина.

циркула те нама и је поштено предао овој јадној сјеромаши те је до-
сад ономе живјела а посаде никако остати не море што неће бити
мртаца у мјесто Грахово но не би ли Бог и цар аустрински мало по-
моћи дали на ови народ Граховски

и да сте здраво

него сам Божи и ваши ваш понизнјеиши слуга Војвода и Сердар

Анто Јаковов Даковић

у Грахово на 9 Јануарија 1854 года.

(М. п.; на печату стоји: „Војвода. Анто Јаковљев Даковић”)

[Задар, Државни архив 402 (б. IX^а. к. X/2. 1. 1854) "пр. 28/1. 1854.
184/п.)]

Књаз Данило окружном которском капетану

Ваше Високоблагородие

Милостиви Господине!

Некакав Г. Георгие Баичевић из Сомбора Унгарске Круновине
са своим прошением од 10 јулија тражио је као љекар мјесто у Црној
гори, и уложио свои 10 дотични Алегата о увјеренију његовог заната,
и будући да за сада ово звање ние толико нужно међу нами, по-
враће му се његово прошение и сва послана Свидјетелства и не зна-
јући пристојнији начин употребити како би му све сигурно дошло,
узимама слободу упутити му чрез Вас молећи да бисте по обичној Ва-
шој доброты послали преко Ц. К. дотичне Сомборске власти.

Приликом овом примите увјерение мога свагдашњег почитанија,
при чем с пуном чести називам се

Вашега Високоблагородија

Истини почитатељ

Књаз Црногорски

Данил П. Његош

Цетиње

29 Јулија 1854

10. Августа

Високоблагородному Господину

Г. Стефану Кавалеру Дојму

Ц. К. Окружном Капетану

у Котор.

[Задар, Државни архив, 402 (б. IX^а. к. X/2. 1. 1854) "пр. 12/8. 1854. 343"]

Г. Петровић окружном которском капетану

Бр. 56

Високоблагордни Господине!

Неки Луићи Цијафолони бивши Камарер. Његове Свјетлости
Господара Књаза, родом и стањем у Тријесту био је дао на пробу јед-

но свое орлође сребрно једноме момчету црногорскоме с тим уговором ако буде добро да му га исплати, а ако ли не да га поврати.

Будући поменути Цијафолони ту скоро у хитњи кренуо за Триесте, и при одласку препоручио овоме суду да му се пошље орлође или новце, тако ово момче не хтијући платити зато што не иде добро повратио га је.

Не знајући како сигурно опремити Цијафолијену исто орлође узимам свободу послати га Вашему Високородију под печатом овога Сената, молећи да бисте по обичној Вашој доброту најприличнием путем послали га у Триесте често реченому Камареру, кои ако би било какова трошка нека исплати кад орлође прими.

Опростите на досаду, и увјерите себе да јесам с отмјеним високочитанием и преданости.

Цетиње 7/19 Априла

1855

Вашега Високоблагородија
Покорни Слуга
Пресид. Сената
Књаз Георгиј Петровић-Његош

Високоблагородному Господину
Г. Стефану Кавалеру Дојму Ц. К. Окружном
Воеводи у Котор

[Задар, Државни архив 411 (б. VI^а. к. X/2. 14 1855) "пр. 23/4. 1855. 1706"]

Књаз Данило окружном которском капетану

Бр. 74/Ј.

Ваше Високоблагородие!

На почитаемо Ваше писмо од 7. т. м. Бр. 1963. поради Коњског имам чест одговорити:

Коњско по означенију на карти географичној стои једно у Црној Гори, а друго у ц. Кр. аустријској држави. Црногорци су једно и друго косили, као што многи своје заоставше земље у ц. кр. држави обротавају. Но при свему томе вјерујем доказателству и разлогу Вашег Високоблагородија и зато ћу учинити наредбу, да оно Коњско што принадежи у ц. кр. државу, не смие нико дирати. — Исто ће тако бити наређено и за Мирчане.

Поради пограничног мира желим да би ц. кр. жандарми пристојно поступали са Црногорцима и да и не би потуривали, а они Црногорци, кои би чинили што противу законог постановленија, изволте ми само јавити, пак ће по заслугама бити и казњени; а пустити им се не може, нити ћу ја пустити да у старој земљи чине што би они хели.

Примите Ваше Високоблагородие увјерение моег високопочитанија и уваженија с којим имам чест бити

Вашег Високоблагородија
искрени почитатељ
Књаз Црне Горе и Брда
Данил П. Његош

На Цетиње
2 маја 1855 года.

Његовом Високоблагородију Господину Дојми
Ц. кр. окружном началнику и Кавалеру
гвоздене круне III. степени
у Котору.

[Задар, Државни архив 411 (б. VI^a, к. X/4. 1. 1855) "пр. 16/5. 1855. 2083"]

Ѓ. Петровић окружном которском капетану

Бр. 119/Ј.

Ваше Високоблагородие!

Не пропуштам увједомити Ваше Високоблагородие, да ће по захтјевању Вашем Г. подпредсед. совјета Мирко Петровић, сутра у 10 сати прие подне сићи на Праћишта да се састане с Вашим Високоблагородием и договори о нуждним пограничним одношенијама.

Ја би и прије задовољавао захтевма Вашег Високоблагородија но одсуствие Његове Свјетлости Књаза, кое трае од 20 дана на Ријеки, и данас се кренуо с Ријеке у Брда, задржало ме те ниесам учинио оно, чему сам у свако доба готов.

Примите Ваше Високоблагородие увјерение моег савршеног високопочитанија и уваженија с којим имам чест бити

Вашег Високоблагородија
понизни слуга
На Цетиње
2/14 Октомвра 1855. Председатељ совјета црногорског
Књаз Георгиј Петровић-Његош

Његовом Високоблагородију Господину
Дојми ц. Кр. окруж. Началнику и Кавалеру
ордена гвоздене Круне треће Степени у Котору

[Задар, Државни архив 411 (б. VI^a, к. X/4. 1, 1855) "пр. 15/10. 1855. 352"]

Г. Петровић барону ЈЛ. Мамули

Бр. 202/Ј.

Ваше Превосходителство!

У одсуствију Његове Свјетлости Књаза, кои се прие двадесет и пет дана удалио с Цетиња и налази се за сад у Брдима, не пропу-

штам на високопочитаемо писмо **Вашег Превосходителства** од 10 Окт. т. г. Бр. 145. управљено на Његову Свјетлост, одговорити.

Са дубоким сажалением увидио сам донешене жалбе **Вашег Превосходителства**, и мени би најмилије било кад би био у стању задовољити високим захтевањма **Вашег Превосходителства** и одклонити све непријатности, кое и најмање засицају противположностима високог мирољубием преиспуњеног Двора аустријског.

У колико се до сад дознати могло поради одћераног плиена из Турске, ниесу били толиким виновницима Црногорци, коликим су аустријски поданици, јер су посљедњи чете сабирали и плиен узимали.

Ово на кратко до повратка Њег. Свјетлости Књаза, а кад се он поврати на Цетиње обширно ће на високопочитаемо писмо **Вашег Превосходителства** одговорити.

Примите **Ваше Превосходителство** увјерение моег особеног високопочитанија и уваженија с којим имам чест бити

Вашег Превосходителства
покорњеиши слуга
Председатељ совјета Црногорског
Књаз Георгиј Петровић-Његош

На Цетиње

7. Октомвра 1855

Његовом Превосходителству Господину
Барону Лазару от Мамула. Ц. Кр. Ф. м. Л.
Намјестнику военом и грађанском Далмацие
Кавалеру у Задру.

[Задар, Државни архив 424 (б. IV^a. к. X/1; 2. 1857)].

Књаз Данило барону Л. Мамули

Бр. 178.

Ваше Превосходителство!

Примио сам Ваш почитаеми лист од 13/6 по рим. у којему видим да ми Ваше Превосходителство зактева да накнадим учињену штету Аустријском поданику Трифуну Путици у готовом новцу од 1088 ф. и других разних стварих које је био дао на вересију Турцима. Путица подметнуо се да је то роба његова, а може бити да је њихов ортак био; а представио је и умножио да је тога више девет путах било, него што је, нити је то његова роба ни новац био, будући су били само 30. Жупљана и подијелили по 5. талијера, сад нека Ваше Превосходителство соизволи размислити је ли толико тога било, као што Вам је Путица представио. Исти Никшицки Турци при одлазку мојему из Тријеста посјекли су два Жупљанина и одјавили 300. бравах на које ни ја, ни Жупљани никаквог удовлетворенија имали нијесмо ни од једне стране.

Познато је Вашему Превосходителству да сам Вас више путах молио као Господина Дојма да ми се Ви подхватите све што би Турци учинили Црногорцима да ми Ви одговорите, тако исто ја Вама што би гођ Црногорци учинили Турцима или Трговини Турској буди икакву увреду наниели, да Ви ја платим на које Ви нијесте изволили пристати, а ја јесам вазда готов био и сад сам.

Дакле молим Ваше Превосходителство ако желите да се ово укине, доставите Турцима Ерцеговачкијема, да би они с миром стојали од Црногораца, а ја Вам се подхваћам што би год Црногорци њима учинили да ће све грдно платити.

Опростите Ваше Превосходителство, што не могу Вашој жељи удовлетворити будући ме обвезу права мога народа, и надам се да ми нећете за ово замјерити кои остаем

Вашега Превосходителства

покорни слуга

Књаз Црногорски

Данил П. Његош.

Цетиње

12/24 јунија 1856.

Његовом Превосходителству

Господину Барону Л. Мамули

Ц. К. Ф. М. Л. военом и грађанском

Губернатору Далмације у Задру.

[Задар, Државни архив 418 (6. Va. к. X/1. 1. 1856) "пр. 4/7. 1856. 692/п."].

Књаз Данило барону Л. Мамули

Бр. 180.

Ваше Превосходителство!

Получио сам Ваше много уважаемо писмо од 5/6 по рим. под № 146. и с истим попис и уложена писма разумио, што су чете Црногорске у Ерцеговини Аустријским поданицима Окружија Дубровачког причинили. Ја не одричем да Црногорци нијесу доста тога зла радили, али нијесу управ толико, колико они на њих свједоче и намећу, него много мање. Може бити да су исти штетопретрпјеници подмићени од њиови ортака, (као што је сва прилика) уздајући се исти Турци тек што се докаже и освједочи да је штета учињена принадлежала Аустријским поданицима; да ће се то одма вратити, а они оним те су се били као подмићеници подвргли, прилично је да су им нешто обещали, платити. Али ја мислим да Аустријски поданици немају никавог права тражити штету претрпјену од Црногораца, него од Турака, јербо Црногорске чете нијесу ништа из Територијума Аустријског ни из рукама Аустријских поданика отели, него напротив из Турског Територијума и из Турских поданика; кои би кад би могли Црногорцима све до кошуље свукли, пак би најпослије и кожу огулили, но слава Богу не могу.

За свакога Црногорца би убитачно било чути и виђети, кад би десет двадесет Трговаца Окружија Дубровачког могли гарантити Турке и турску марву да им не би смјели Црногорске чете ничесова кварачинити, кад њихове главе не би могао ко гарантити од погранични свагдашњи барбара.

Да су исти Турци хтјели; уважавати онолико колико ја, Ваша нам дата наставленија и препоруке да с миром стоимо један од другога, од овога не би ништа ни било; но би све у реду и по закону Божијему слиједовало; али Турци нијесу хотјели никада обрнути се, толи мање и слушати Ваша наставленија, пак се сад подмећу чрез Ваших поданиках, не били штета учињена од Црногораца била повраћена, али није више време, него што је било то је и прошло.

Што Ваше Превосходителство захтијева да ова штета има бити што скорије повраћена у марви, или у новцу, Ви добро знате, а изволите и расудити, кад би Црногорци плаћали све што су Турцима у њиховој земљи чинили, не би им ни саме главе мимоишле, а за ову посљедњу суму новаца, они не би кадри били ови 100. људи платити ни пети дио, нако би ја из моје сиромашке ћесе платио, а ја нисам кадар као што и сами знате.

Жао ми је што не могу подпунити жеље и захтевања Вашег Превосходителства кои остаем свагдашњим високопочитанијем и уваженијем називајући се

Вашега Превосходителства
покорни слуга
Књаз Црногорски
Данил П. Његош.

Цетиње 17/29 јунија
1856.

Његовом Превосходителству
Господину Барону Л. Мамули
Ц. К. Ф. М. Л. военом и грађанском
Губернатору Далмације у Задру.

[Задар, Државни архив 418 (б. V^а. к. X/1. 1) 1856) "пр. 4/7. -956. 693/п".]

Георги, Николајевић

Бр. 184/пр.

Ваше Високопреосвјашченство
Милостивјеиши Господине!

Скородошавши Русијски Генерал-Консул, желећи Србски језик као неопходимо нуждни на овим странама, научити, изјавио је твоју жељу предварително овдашњем Консилиеру и Окружном Капетану Кавалиеру Решетару просећи у исто време, да би му речени Господин једног способног учитеља Србскога језика назначио; кои по твојој доброты и благонаклоности мене изволио је именовати, не могући ваљда из политичне учтивости жељу и прошњу Консулову самим одбити. При свем том, ако се и нисам још до данас тога учења

формално примио, ја као вјерни поданик нашега всемилостивјејшега Императора **Франца-Јосифа**, и као послушни Син моего премилостви-вога Архијереа, држим за моју неопходиму дужност, **Ваше Високопреосвјашченство** о том извијестити, нижаише молећи, да би ово мое писмо и Његовој Екселенцији најверховниој политичкој Власти у Задру сообшчили, а притом како моју, тако и цијеле мое православне браће, а **Вашега** стада, у Далмацији, непоколебиму вјерност Всепресвијетлјешему Престолу Аустријском у многим згодама освједочену, и паки засвједочили.

Ако би и најмању неповољност или **Вашега Високопреосвјашченства**, или чију друго од моих високоцијењених Начелства чрез то на себе навући могао, ево ме са свом душом и срцем готова испунити све оно, што ми у том призрјенију наложити изволите.

С глубочајшим високопочитанием имам чест назвати се
Вашега Високопреосвјашченства
 всенижајши
 Георги Николајевић
 Протопресв.

У Дубровнику
 26. Септем.
 1856

[Задар, Државни архив 418 (б. V^a. к. X/1. 1. 1856)]

Књаз Данило барону Л. Мамули

Бр. 150.

Ваше Превосходителство!

Многочитаемо Ваше под. Бр. 121. од 27-га Маја ов. г. писмо и од стране Гна Ника Квекића с Нашим документом получили смо. Према Вам налаже званична дужност, ипак за вишу снагу повторително потврђуемо, да на приложеном на Цетиње учињеном документу од 17га Маја ов. г. јесу собствени вјеројатни обишчи наши подписи, коег Вашему Превосходителству овдје приложено возвраћамо и молимо да би било и од Ваше стране Наши подписи званично законом потврђено.

У пуној надежди питамо себе, да ће Ваше Превосходителство исти докуменат потврђено на опредјељено мјесто одправити, коим чест имамо с високопочитанием и уважением бити

Цетиње
 22 Маја
 1857

Вашега Превосходителства
 Покорни Слуга
 Књаз Црногорски и Брдцки
 Данил П. Његош
 Даринка Петровић Његош

Његовом Превосходителству Гну Барону
 Мамули Намјестнику военог и цивилног
 Губернатора разних ордена Кавалеру у Задар.

[Задар, Државни архив 430 (б. V^a. к. X/1.-1. 1858)]

Књаз Данило барону Л. Мамули

Ваше Превосходителство!

Молим Вас, изволите приложени декрет легализирати, а имати доброту право у Триест на Гна Адвоката Ариго Хортис послати.

С особеним високопочитанијем чест имам бити Вашег Превосходитељства.

Покорни Слуга
Књаз Црногорски и Брдски
Данил П. Његош.

Цетиње
16/28 Декемврија
1857

[Задар, Државни архиз 431 (6. VI^a. к. X/1, 1. 1856)].

**Никанор Ивановић Губернијалном претсједништву
Обвезаница**

Нижe подписани обавезуе се с овим актом торжествено, да он никаково покушение учинити неће, нити из Црне Горе нити из икакова другог мјеста за отићи странпутицом у Санктпетербург или у друго кое руско мјесто ради посвећења свог за Епископа Црногорског.

Никанор Ивановић Његуш Архимандрит
цетински у Црној Гори.

У Задру 4/16 Јуниа
1858.

Никанор Ивановић Губернијалном претсједништву

Дољеподписани примио је од Господина Окружног Началника у Котору, а преко Г. Стефана Бјеладиновића, писмо послато му од Пресиденце Губерниалног намјестничества у Задру, касателно емиграцие или ослободења од поданства аустриског, кое јесам питао и добио данас то јест 15/27 Сетембра 1858. под № 1262.

Никанор Ивановић Његуш

Архиманд. цетински и именовати Епископ Црногорски

На Цетињу
у Црној Гори
15/27 Сетембра
1858.

Јоановић окружном которском капетану

Бр. 1/859.

Ваше Високоблагородие!

По налогу Његовог Височества, имам чест Вашем Високоблагородију јавити, да су одма по пришествију Вашег почитајемог писма од 14га Јан. т. г. строжајше наредбе учињене, како би се у Нахији Црничкој налазећи се нарушитељи пограничног поредка чрез перјаника црногорски истражили и похватали.

Такођер могу Ваше Високоблагородие од стране **Његовог Височества** увјерити, да он пропусти неће, не само сваку испитану штету Ц. К. поданика накнадити, већ и откривене злочинце примера ради строжајше казнити.—

Увјеравајући Ваше Високоблагородие о мом отмјеном високопочитанију, имам чест бити

Вашег Високоблагородија покорни слуга
Јоановић
Секр. Сен.

На Цетиње 4-га
Јануарија
1859.

[Задар, Државни архив 440 (б. ВПч. к. X/1. 1. 1859) "пр. 17. I. 1859. 26/п."].

Јоановић окружном которском поглавару

Бр. 8/859.

Ваше Високоблагородие!

Сљедујући височајшем налогу Његовог Височества Књаза Данила I, хитам В. В. извијестити, да је садржај Вашег почитајемог писмо од 18г Јануара т. г. Бр. 27 у којем јављате, да су поданици његови две кућарице Паштровићана изгорели, Његово Височество с сажаљењем испунио, с тим више, што В. В. специфика приложило није од оних поданика његови, кои су у овом случају присуствовали, и добро одношење Ц. К. сусједа његови вређали.

Такођер могу Вас од стране Његовог Височества увјерити, да он овакове непоредне догађаје не само одобрити неће, већ да ће свагда и у свако вриеме нарушитеље пријателских одношења свију сусједа његови строжајше казнити, знајући, да ако се што непоредно и догодило, као што В. В. јавља, да је ово само дјело појединих злочинаца, које ће он примјера ради строжајшој казни подвргнути, почем В. В. имена њиова назначило буде.

Ово могу Вашем В. заједно с увјерењем Његовог Височества вручити, да је једна од највећи жеља његови и та: одржати мир и добро саотношење према сусједне му Ц. К. Државе и у будуће као досад.

Јесам с Високопочитанием Вашег Високоблагородија
покорњејши слуга
Е. М. Јоановић

На Цетиње
9га Јануара
1859

Секр. Сен.

Његовом Високоблагородију
Господину Дојми

Ц. К. Окружном Капетану у Котор.

[Задар, Државни архив 440 (б. VПа. к. X/1. 1. 1859) "пр. 22. I. 1859, 43)]

Т. Илић окружном которском капетану

Број 195.

Ваше Високоблагородије!

На допис Ваш од 17 августа т. г. Б. 580. по налогу Његовог Височества Књаза и Господара мога имам част одговорити, да по догодившем се насилију, које је тамошња власт извршила над црногорским подаником Савићем и осталима, и које се никаквим међународним законом оправдати не може, никаква тајна није на Цетињу да ће увређени народ Црногорски себи сатисфакцију прибавити знати. Хоће ли ова сатисфакција имати за основ споразумлење црногорског са аустријским Правителством, или ће сваки Црногорац остављен бити да сам себи, како зна, сатисфакцију, прибавља, зависиће од одговора, кои ће донети кроз кои дан Посланик Његовог Височества од тамошњег Правителства у смотрењу овог питања. Његово Височенство жели из свег срца, да ова ствар у споразумлењу и мирним путем легне, јер опажа немогућност распаљени дух Црногораца и одсад ублажити; али ако се праведно тражења сатисфакција Црногорцима не да, мора ће престати од сваког потраживања, па гледати не без велике жалости, како Његови поданици сами своју чест бране и с овим се подмирују, кои им је у ову светињу дирнуо.

Из овде наведеног увидиће В. В. да је Његовом Височенству немогуће дати на захтевање Ваше онакови одговор кои би Вас задовољио и јемчио, да се ништа неповољно догодити неће.

С особитим почитанијем и уважањем усуђујем се
Вашег Високоблагородија
најпонизнији слуга

10. Августа 1859.
Цетиње

Секретар
Т. Илић

Славном Ц. К. Окр. Војводству у Котор.

[Задар, Државни архив 440 (б. VПа. к. X/1. 1. 1859) "пр. 24/8. 1859. 598"]

Књаз Данило барону Ј. Мамули

Б. 218.

Ваше Превосходителство!

Још прошле године забранио је окружни Капетан Боко-Которски Нашем Адјутанту, Г. Лазару Влаховићу, Војводи Ђуру Матановићу и Сердару, Поп Перу Матановићу долазити у аустријску државу. Ми, не налазећи довољно узрока због кои би реченим лицима стајало се на пут слободном њивом долазку и прбласку кроз државу аустријску, куда би и или лични њиови, или званични послови позвати могли, и због кои би морали подлећи строгости они мјера, које се само против осведочени велики кривци употребљавају, мислим „да се важност постојећи закона не би ослабила, ако би се издана против њи одлука уништила; а у колико Нам је познато одговарало би и интересу поданика обои земаља.

Ми смо савршено увјерени да се **Ваше Превосходителство**, убијеђено умјестном овом молбом Нашом, скорим наредити изволити да се горе наведенима првашња слобода доласка у државу аустријску поврати.

Примите увјерење Нашег особитог почитанија и уважења називајући се

Вашег Превосходителства
најпонизнији слуга
Књаз Црногорски
Данило П. Његош

Цетиње
29. Сетембра
1859

Његовом Превосходителству
Барону Лазару Мамули,
Губернатору Далмације и пр. и пр. и пр. у Задар.

[Задар, Државни архив 440 (6. VPa. к. X/1. 1. 1859) "пд. 18/10. 1859. 1879/п"].

Т. Илић окружном которском поглавару

Б. 221.

Ваше Високоблагородије!

Сажаљевајући из свега срца **Његово Височество Књаз и Господар** мој догодивше се убиство о ком гласи Ваше уважајемо писмо од 17 Октобра т. г. Б. 664. заповиједио ми је одговорити, да је син Марка Лаковића, по учињеном убиству, добио прилику побећи из Црне Горе, да би избјегао од предстојеће му казни. Но као што **Његово Височество** никад допуштало није да се злочинства, погранични мир нарушавајућа, без казни извршују, тако ни ово, о коме је овде реч, неће неказњено остати, сходно постојећим овде законима, кад се злочинац нађе и ухвати.

Будите увјерени, Господине, да је несретни овај догађај сваког овде увредио и снѣвеселио, једно због подлог убиства, а друго, што је произведено на земљи Његовог Царског Величества, ког нам је висока наклоност и пријатељство тако нужно.

Молим да би примили овом приликом увјерење мог особитог почитанија и уважења називајући се

Вашег Високоблагородија
најпонижнији слуга
Т. Илић
Секретар

Цетиње
7. Октобра
1859.

Славном Ц. К. Окр. Војводству у Котор.

[Задар, Државни архив 440 (б. VII^а. к. X/1. 1. 1859) "пр. 21/10. 1859. 668"].

Т. Илић окружном которском капетау

Бр. 223.

Ваше Високоблагородије!

Под Б. 221. од 7. т. м. имао сам чест извијестити Вас, да је убица Ника Оташевића Филиповића некуд из Црне Горе утекао, да би избјегао од казни која би га постигла морала.

Сад Вам морам доставити као одговор на уважајемо лист Ваш од 19. т. м. Б. 666. да је г. Андрија Станишин, при убиству Оташевића са Лаковићем учествовавши, не зна се куда, из Црне Горе утекао. При с вем том што су и околности послужиле да се некуд уклоне оставивши своје отечество, ипак ћеду обоица подлећи строгости овдашњих закона чим се ухвате. Његово Величество ријешило се све могуће чинити да пронађе одбјегше злочинце.

Примите, Господине, увјерење мог особитог почитанија и уважења називајући се

Вашег Високоблагородија
најнижи слуга
Т. Илић
Секретар

Цетиње
9. октобра 1859.

Славном Ц. К. Окр. Војводству у Котор.

[Задар, Државни архив, 440 (б. VII^а. к. X/1. 1. 1859) "пр. 22/10. 1859. 669"].